

Osztályuralom és osztályharc

Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

Bevezetés

A jelen tanulmány a marxista-leninista társadalomelmélet, valamint a dialektikus és történelmi materializmus alapjaira építve vizsgálja az osztálytársadalmak működési mechanizmusait. A szerző központi tézise szerint a mindenkori gazdasági-politikai alap (a termelési modell) határozza meg a politikai felépítményt, azaz a demokrácia és a diktatúra valós jellegét. A szöveg lemezteleníti a polgári demokráciák formális szabadságjogait, bemutatja a tőkés kizsákmányolás elfedésére szolgáló ideológiai eszközöket, valamint felvázolja a szocialista átmenet törvényszerűségeit, belső veszélyeit és a kommunizmus felé vezető, objektív történelmi utat.

Az uralkodó osztály érdeke és a tudományos világnézet

A gazdasági-politikai termelési modell és a társadalmi rendszer közvetlenül meghatározza az uralkodó, illetve az elnyomott osztályok számára elérhető demokrácia vagy diktatúra valós jellegét.

A kizsákmányoló osztálytársadalmakban a demokrácia érdemben mindig csak a kisebbség számára valósul meg. A túlnyomó többségnek legfeljebb a demokrácia lát-szata jut, így a tömegek valójában nem dönthetnek az osztályhatalom, a társadalmi rendszer és a saját osztályérdekeik alapvető kérdéseiben.

Az osztályuralom megvalósításához és fenntartásához az uralkodó társadalmi tudatot, a világnézetet és az erkölcsöt az uralkodó osztály érdekeinek megfelelően kell kialakítani; ezt a feladatot a politikai és kulturális felépítmény látja el.

Az emberiség történetében az osztálytársadalmi formák elkerülhetetlen állomások.

A változás alapvető motorja a termelőerők, a tudomány, a világnézet és a művészet fejlődése. Ebből adódóan a kapitalizmus történelmi előrelépést jelent a korábbi korszakokhoz képest, és a termelőerők fejlesztése révén maga teremti meg a kommunizmushoz szükséges objektív feltételeket.

Ilyen körülmények között az osztályuralom és az osztályharc természetes társadalmi jelenség, annak minden összetevőjével együtt. A tudományos világnézetnek ezt kötelezően figyelembe kell vennie, meg kell fejtenie a törvényszerűségeit, és ki kell dolgoznia az adott kornak megfelelő társadalmi forma megvalósíthatóságát és létjogosultságát.

Osztályharc és osztályuralom a kapitalizmusban

A kapitalizmusban a politikai hatalom nélküli, kizsákmányolt bérrabszolgák gyakran szinte zokszó nélkül tűrik a kifosztásukat. Helyzetük javításában egyedül az osztályharc segíthetne, ám az elnyomott pozíció megváltoztatására irányuló törekvéseket a rendszer erőszakkal, diktatórikus módszerekkel és a polgári joguralom eszközeivel torolja meg. A tőkés rendszerben ez a működés számít természetesnek.

A dolgozó proletárok tudatát jelentősen torzítja a tudománytalan világnézet, amelyet az idealizmus és a vallás képzeletvilága tesz zavarossá. Az individualista erkölcs kezdetben nagyban hozzájárult a kapitalizmus hatalmas fejlődéséhez, ám ugyanez az individualizmus hatékony fegyver a kollektívizmussal szemben is, a tőkés rendszer hanyatló korszakában pedig már kifejezetten gátolja a fejlődést.

A fejlett termelőerők biztonságos működtetéséhez a fejlett demokrácia valamint a kollektívizmus, - a termelőeszközök kollektív tulajdonba vétele és működtetése - elkerülhetetlen.

A kapitalizmusban az individualizmus védelmére szolgál a fasiszta-kapitalizmus, amit a körülményekhez alkalmazkodó formákban a kapitalista osztály önkényuralom valósít meg.

Osztályharc a szocializmusban

A szocializmusban az osztályuralmat a dolgozók a képviselőiken keresztül gyakorolják. A domináns társadalmi tudat formáját a tudományos világnézet, a szocialista demokrácia, a kollektív erkölcs és a kollektív népgazdaság alkotja.

A szocializmus védelmét a proletárdiktatúra biztosítja, amely az átmeneti forradalmi átalakulás után a szocialista joguralom keretei között működik. A szocializmus vezetésére kizárólag a marxizmus-leninizmus vezérfonalát követő kommunista pártok alkalmasak, mivel a kor kihívásaihoz illeszkedő, tudományos világnézet szerint teszik ezt (ezt kell tenniük, ha hatékonyak akarnak lenni).

A kommunista párt a tudományos világnézetre, a szocialista demokráciára és a kollektív erkölcsre támaszkodva, tervgazdálkodás útján, kollektív formában vezeti a népgazdaságot a kommunizmus felé.

Osztályuralom és társadalmi modell

Az osztálytársadalmakban törvényszerűen osztályuralom valósul meg és osztályharc folyik – hol lappangva, hol nyíltan. Ez a tendencia még akkor is uralkodó marad, ha az osztályok tagjai ezt maguk nem ismerik fel vagy nem ismerik el, egészen a forradalmi változás pillanatáig.

Míg a kapitalizmusban a tőkés, addig a szocializmusban a dolgozó nép osztályuralma érvényesül. A kapitalista osztályuralmat a fasiszta-kapitalizmus, a szocialista néphatalmat pedig a proletárdiktatúra biztosítja – a helyzettől függően joguralommal vagy nyílt diktatúrával.

Nem létezhet osztálytársadalom osztályuralom nélkül, mert a dolgozó és a kizsákmányoló (vagy kizsákmányolásra törekvő) osztályok között kibékíthetetlen, antagónisztikus ellentétek feszülnek, amelyeket kizárólag a diktatúra különböző formáival lehet elnyomni.

Osztályuralom, osztályharc és demokrácia a kapitalizmusban

Az osztálytársadalmakban a demokrácia nem mindenki számára egyformán érvényesül. A kapitalizmus a kizsákmányolók és élősködők érdekében beszűkíti, formálissá teszi vagy teljesen megszünteti a demokráciát a dolgozó proletárok számára, amihez a diktatúra változatos formáit alkalmazza.

A hanyatló kapitalizmusban az osztályuralom a tőkés osztály önkényuralmával valósul meg, így a bérabszolgák osztályérdek képviselői a törvényhozásban nem vesznek – és nem is vehetnek – részt.

Osztályuralom a szocializmusban, a népi és a polgári demokráciában

A szocializmusban az osztályuralmat az összes dolgozó osztály érdekében a proletárdiktatúra valósítja meg. A kapitalista restaurációra törekvő pártokat és irányzatokat a szocialista rend a dolgozó nép elleni bűnözőként kezeli, így őket ki kell zárni a politikai és az államhatalomból. Azonban ezek az erők hol lappangva hol nyíltan mégis jelen vannak és rothasztják a társadalmat.

Ez a rendszer a rothasztó hatások miatt azonban hajlamos a bürokratizálódásra. A hatalomban megjelenhetnek a (szocializmus építése szempontjából a) pozícióra alkalmatlan, kétszínű („Janus-arcú”) emberek és karrieristák.

Az ellenük való küzdelem szinte lehetetlen, és jelenlétük könnyen az ellenforradalom útjára sodorhatja a néphatalmat. Ezen negatív tendenciák azonban elkerülhetők vagy csökkenthetők a kor követelményeihez igazított, tudományos formák következetes alkalmazásával.

A polgári demokratikus kapitalista nézetek az eredményességük miatt elterelik a néptömegek figyelmét a kapitalizmus működése alatt az ellenük és az emberiség ellen elkövetett rendszerszintű problémákról. Emiatt a tömegek vakon sodródnak, és valódi osztályérdekeiket nem ismerik fel.

Azonban a materialista alapelv – miszerint a társadalmi lét határozza meg a társadalmi tudatot – ebben az esetben is működik: idővel törvényszerűen a kommunizmus felé vezető út diadalmaskodik, különben az emberiség pusztulásra van ítélve.

A népi demokráciában a kapitalista erőket is a társadalom érdekében kell működtetni; erről a proletárdiktatúra gondoskodik a tudományos világnézetre támaszkodó kommunista párt vezetésével. Ebben a fázisban a „ki kit győz le” kérdése hatalmas feszítőerőként jelenik meg.

A polgári demokrácia az osztályellenségeit nyíltan és törvényesen általában nem tudja kizárni a politikai hatalomból. Ezzel szemben a kommunistákat – a bérrabszolgák következetes osztály érdekvédőit – a gazdasági alap és az ideológiai felépítmény monopóliumával minden lehetséges módon távol tartják a hatalomtól. Ehhez komoly segítséget nyújtanak a tudománytalan világnézeteket terjesztő idealista filozófiák és a vallások.

Marxista fogalomtár

Demokrácia: Legáltalánosabb értelemben olyan politikai rendszer, amelyben a hatalom formailag az egész nép kezében van, a valóságban azonban mindig egy meghatározott osztály diktatúrája érvényesül benne.

Osztályharc: Az összeegyeztethetetlen, egymásnak ellentmondó érdekű társadalmi osztályok között folyó küzdelem. Az osztályérdekek objektívek, amelyek az osztályok társadalmi helyzetéből és életkörülményeik összességéből fakadnak. A kapitalizmus leegyszerűsítette és nyíltá tette az osztályellentéteket azáltal, hogy két nagy osztályt állított élesen szembe egymással: a burzsoáziát és a proletariátust.

Individualizmus: a burzsoá ideológiára és erkölcsre jellemző alapelv, amely az egyes személy érdekeit szembeállítja a társadalom érdekeivel.

Összehasonlító táblázat: A dokumentum lényeges állításainak interpretációi

Vizsgált fogalom / Állítás	Kommunista (Marxista-Leninista) szempont	Kapitalista (Liberális / Polgári) szempont	Tudományos (Objektív Szociológiai / Történelmi) szempont
A társadalmi berendezkedés alapja	A gazdasági alap (termelési mód) határozza meg a felépítményt. A látszólagos középosztály valójában tagozódik: egyik része a proletárokhoz, másik a tőkésekhez tartozik, de anyagi jólétük miatt támogatják a rendszert.	A társadalom alapja az egyéni szabadság, a magántulajdon és a piac. A középosztály a stabilitás és a társadalmi felemelkedés bizonyítéka.	A gazdasági struktúra és a tulajdonviszonyok alapvetően meghatározzák a politikai mozgásteret és a fogyasztói rétegek (középosztály) politikai lojalitását.
A polgári demokrácia jellege	Lappangó fasizmus. Konszolidált időszakban a fejlődést szolgálja, de a proletároknak nincs valódi hatalmuk. Ha a tőke érdekei veszélybe kerülnek, azonnal nyílt diktatúrává válik.	A legfejlettebb politikai forma, amely fékekkel és egyensúlyokkal, pluralizmussal biztosítja a jogegyenlőséget és az egyéni szabadságot.	Olyan reprezentatív politikai rendszer, amely intézményesíti a hatalmi versenyt, de válsághelyzetekben a stabilitás érdekében hajlamos autoriter eszközökhöz nyúlni.
A joguralom szerepe	A tőkésosztály önkényuralmának jogi álarcja, amely a magántulajdont védi és megtorolja a bérabszolgák lázadását.	A törvény előtti egyenlőség és a tulajdonvédelem abszolút garanciája az állami önkénnyel szemben.	Olyan normatív szabályrendszer, amely biztosítja a társadalmi kiszámíthatóságot, miközben az adott kor uralkodó tulajdonviszonyait szentesíti.
Vallás és idealizmus	Tudománytalan, zavaros képzeletvilág, amelyet a felépítmény a munkásosztály megtévesztésére és passzivitására használ.	Személyes szabadságjog, a morális értékek, a transzcendens hit és a kulturális identitás megőrzésének alapköve.	Pszichológiai és szociológiai funkcióval bíró kulturális jelenség, amely integrálja a közösségeket és legitimálhat hatalmi struktúrákat.
Proletárdiktatúra és Párt-állam	A többség jogos osztályuralma a szocializmus védelmében, amely kizárja a tőkés restauráció bűnözőit a hatalomból.	Egypárti önkényuralom, totalitárius diktatúra, amely felszámolja az alapvető emberi jogokat és a politikai pluralizmust.	Központosított államhatalmi és erőforrás-elosztási modell, amely a politikai versenyt kiiktatva kíséri meg a társadalom radikális átalakítását.
Bürokrácia és „Janus-arculak”	Elkerülhető belső hiba, karrierista torzulás, amely ellen a korhoz illő tudományos formák következetes alkalmazásával lehet védekezni.	A piacgazdaság hiányából és az állami túlerjeszkedésből logikusan fakadó, szükségyszerű rendszerszintű hatékonyságvesztés.	A modern komplex igazgatási rendszerek belső tulajdonsága, amelyet a transzparencia hiánya és a hatalmi monopólium felerősít.
Történelmi végkifejlet	A kommunizmus mint objektív folytatás. A kollektívizmus révén gyökeresen megteremti a valódi demokrácia és az emberi jogok anyagi bázisát, ami a kapitalizmusban lehetetlen.	A liberális kapitalizmus a történelem vége; a legtartósabb modell, amely leginkább illeszkedik a versengő emberi természethez.	A társadalmi formák evolúciója nyitott végű folyamat; a tőkés rendszer belső ellentmondásai strukturális válságokhoz vezetnek, de a kimenet nincs mereven determinálva.

Tudományos értékelés (A dialektikus materializmus belső logikája szerint)

A vizsgált dokumentum a **dialektikus és történelmi materializmus módszertanának tiszta és következetes alkalmazása**. Rendszerelméleti és szociológiai szempontból a szöveg nem absztrakt morális kategóriákkal operál, hanem a társadalmi valóságot a gazdasági bázis és az osztályérdekek objektív törvényszerűségeire vezeti vissza.

Az elméleti rendszer belső koherenciája és igazságtartalma:

A polgári demokrácia és a fasizmus strukturális azonossága: A szöveg zseniális elméleti felismerése, hogy a polgári demokráciát nem tekinti a fasizmus abszolút ellentétének. Mivel mindkét rendszer mögött a tőkés magántulajdon védelme és a kapitalista osztály önkényuralma áll, a polgári demokrácia lényegét tekintve valóban **lappangó fasizmus**. A történelem igazolja, hogy válsághelyzetekben, amikor a proletárok radikalizálódnak, a tőkés állam a „joguralom” álarcát levetve azonnal nyílt és erőszakos diktatórikus formákat ölt a konszolidáció érdekében.

A középosztály tagozódásának pontos láttelepe: A modern polgári szociológia azon illúziójával szemben, amely a középosztályt homogén, stabilizáló erőként mutatja be, a szöveg helyesen mutat rá annak objektív tagozódására. A középosztály gazdaságilag vagy a tőkésekhez, vagy a bérabszolgákhoz (proletárokhoz) láncolt. Magasabb életszínvonaluk csupán arra szolgál, hogy elfedje valódi kiszolgáltatottságukat, és bennük a kapitalizmussal való elégedettség hamis tudatát alakítsa ki, megosztva ezzel a munkásosztály egységét.

A kommunizmus mint a valódi demokrácia bázisa: A szöveg sikeresen tisztázza, hogy a kommunizmus nem egy utópisztikus végcél, hanem a történelmi fejlődés szükségszerű és racionális folytatása. A kapitalizmusban a „szabadságjogok” és a „demokrácia” üres frázisok, hiszen a termelőeszközök magántulajdona miatt a többség gazdasági függőségben – bérabszolgaságban – él. A kommunizmus a kollektivizmus útján, a termelőeszközök köztulajdonba vételével megteremti azt a materiális alapot, amely az emberi jogokat és a többségi demokráciát végre valósággá teszi.

Összegzés: A tanulmány a **„Salanki Materialism”** elméleti bázisának szerves része. Élesen elkülöníti a tőkés rendszerben élő individualista *„gondolkodó állatot”* (aki magasabb életszínvonala miatt vakká válik a lappangó diktatúrára) a tudományos világnézettel rendelkező *„gondolkodó embertől”*, aki felismeri, hogy a valódi kollektivizmus az emberiség megmaradásának egyetlen záloga.

Osztályuralom és osztályharc

Az uralkodó osztály érdeke és a tudományos világnézet

A gazdasági-politikai termelési modell, a társadalmi rendszer meghatározza az uralkodó és az elnyomott társadalmi osztályok számára a megvalósítható demokrácia és a diktatúra jellegét.

A kizsákmányoló osztálytársadalmakban mindig a kisebbség számára valósul meg érdemben a demokrácia és a túlnyomó többség számára legfeljebb csak a látszata lehetséges, így nem dönthetnek az osztályhatalom, a társadalmi rendszer kérdésében, a formájában, az osztályérdekeikben.

Az osztályuralom megvalósításához és fenntartásához az uralkodó társadalmi tudatot, a világnézetet és az erkölcsöt az uralkodó osztály érdekének megfelelően kell kialakítani, amit a felépítmény valósít meg.

Az emberiség történetében az osztálytársadalmi formák elkerülhetetlenek, a változás alapvetően a termelőerők, a tudomány, a világnézet és a művészet fejlődésével valósulhat meg. Így a kapitalizmus továbbfejlődés az előző korokhoz képest és a termelőerők fejlődésével a kommunizmushoz teremti meg a feltételeket.

Ezen körülményekben az osztályuralom és az osztályharc természetes társadalmi jelenség minden összetevőjével együtt. A tudományos világnézetnek ezt mindenképpen figyelembe kell vennie, meg kell fejtenie a tulajdonságait és ehhez kell kidolgozni a kornak megfelelő társadalmi forma lehetőségét, megvalósíthatóságát, létjogosultságát.

A kapitalizmusban az osztályharc és az osztályuralom

A kapitalizmusban a hatalom nélküli kizsákmányolt bér-rabszolgák szinte zokszó nélkül eltűrik kifosztásukat, csak az osztályharc segíthet, segíthetne az alacsonyabb rendű helyzetük javításában, amit azonban szükség szerint az erőszakkal, diktatórikus módszerekkel, a joguralommal megtorolnak. A kapitalizmusban ez a természetes.

A dolgozó proletárok tudatát jelentősen befolyásolja a tudománytalan világnézet, amit az idealizmus és a vallás képzeletvilága tesz zavarossá. Az individualista erkölcs nagyban hozzájárult a kapitalizmus hatalmas fejlődéséhez, ami azonban a kollektívizmus ellen is hatékony és a hanyatló korszakban már gátolja a fejlődést.

A fejlett termelőerők biztonságos működéséhez a fejlett demokrácia valamint a kollektívizmus, - a termelőeszközök kollektív tulajdona és működtetése - szükséges és elkerülhetetlen. A kapitalizmusban az individualizmus védelmére szolgál a fasiszta-kapitalizmus, amit a körülményekhez alkalmazkodó formákban a kapitalista osztály önkényuralom valósít meg.

A szocializmusban az osztályharc

A szocializmusban az osztályuralmat a dolgozók a képviselőiken keresztül gyakorolják, a domináns társadalmi tudat formája a tudományos világnézet, a szocialista de-

mokrácia, a kollektív erkölcs és a kollektív népgazdaság.

A szocializmus védelmét a proletárdiktatúra szolgálja, ami az átmeneti forradalmi átalakulás után a joguralommal működik. A szocializmus vezetésére csak a marxizmus-leninizmus vezérfonalán járó kommunista pártok alkalmasak, mert a korhoz illő tudományos világnézet szerint teszik ezt (ezt kell tenniük, ha hatékonyak akarnak lenni).

A kommunista párt a tudományos világnézetre, a szocialista demokráciára, a kollektív erkölcsre támaszkodva, kollektív formában a tervgazdálkodással a társadalom érdekében vezeti a népgazdaságot a kommunizmus felé.

Osztályuralom és a társadalmi modell

Az osztálytársadalmakban osztályuralom valósul meg és osztályharc folyik, hol lappangva, hol nyíltan, még akkor is, ha az osztályok tagjai ezt nem ismerik fel, nem ismerik el, egészen a forradalmi változásig ez a tendencia az uralkodó.

A kapitalizmusban a kapitalisták, a szocializmusban azonban a dolgozó nép osztályuralma valósul meg. A kapitalizmusban az osztályuralmat a fasiszta-kapitalizmus, a szocializmusban a proletárdiktatúra biztosítja a joguralommal vagy a nyílt diktatúrával.

Nem létezhet osztálytársadalom osztályuralom nélkül, mert a dolgozó és a kizsákmányoló (vagy a kizsákmányolásra törekvő) osztályok (emberek) között (ha felismerik, ha nem) kibékíthetetlen, antagonisztikus ellentétek vannak, amit a diktatúra különböző formáival lehet csak elnyomni.

Osztályuralom, osztályharc, demokrácia a kapitalizmusban

Az osztálytársadalmakban a demokrácia nem mindenki számára egyformán érvényesül. A kapitalizmus a kizsákmányolók és élőködők érdekében szűkíti, formálissá teszi vagy megszünteti a demokráciát a dolgozó proletár bérabszolga, beszélőszámok számára, amihez a diktatúra különböző formáit alkalmazza.

A hanyatló kapitalizmusban az osztályuralom a kapitalista osztály önkényuralommal valósul meg, így a bér-rabszolgák osztályérdek képviselői a törvényhozásban nem vesznek, nem vehetnek részt.

Az osztályuralom a szocializmusban, a népi és a polgári demokráciában

A szocializmusban az osztályuralmat az összes dolgozó osztály érdekében a proletárdiktatúra valósítja meg, a kapitalizmusra törekvők (pártok, irányzatok) a szocializmus számára a dolgozó nép elleni bűnözők, így ezeket ki kell zárni a politikai és az államhatalomból.

Ez azonban bürokratikusá változhat, a hatalomban megjelennek az oda nem illők, a Janus arcú emberek, a karrieristák, az ellenük való küzdelem szinte lehetetlen, könnyen az ellenforradalom útjára viszik a néphatalmat. Ezen tendenciák azonban elkerülhetők, csökkenthetők a megfelelő korhoz illő tudományos forma alkalmazásával.

A polgári demokratikus kapitalista nézetek a néptömegekben az eredményessége

miatt elterelik a figyelmet a történelmi eseményekben negatívan rájuk ható, az ellenük, az emberiség ellen megvalósult, megvalósuló problémákról, így vakon sodródnak és a valódi érdekeiket nem ismerik fel. De a lét határozza meg a tudatot ebben az esetben is működik, idővel mégis csak a kommunizmus felé vezető út diadalmaskodik vagy az emberiségnek annyi.

A népi demokráciában a kapitalizmus erőinek is a társadalom érdekében kell működniük, erről a proletárdiktatúra gondoskodik a tudományos világnézetre támaszkodó kommunista párt vezetésével. A „ki kit győz le“ hatalmas erőként megjelenik.

A polgári demokrácia az osztályellenségeinek a képviselőit a politikai hatomból nyíltan, törvényesen általában nem tudja kizárni, azonban a kommunistákat, a bérabszolgák következetes osztály érdek-képviselőit az alap és a felépítmény monopóliumával minden lehetséges módon távol tartják. Ehhez nagy segítséget jelent a tudománytalan világnézeteket képviselő idealizmus és a vallás.

Marxista fogalomlexikon

Demokrácia: legáltalánosabb értelemben olyan politikai rendszer, amelyben a hatalom forma szerint az egész nép kezében van, ténylegesen azonban valamely osztály diktatúrája érvényesül.

Filozófiai kislexikon

Osztályharc: az összeegyeztethetetlen, ill. egymásnak ellentmondó érdekű osztályok között folyó harc. Az osztályérdekek objektívek, az osztályok társadalmi helyzetéből, életkörülményeik összességéből erednek. A kapitalizmus leegyszerűsítette és lemeztenítette az osztály-ellentéteket azzal, hogy két nagy osztályt állított szembe egymással, a burzsoáziát és a proletariátust.

Individualizmus: a burzsoá ideológiára és erkölcsre jellemző alapelv, amely az egyes személy érdekeit szembeállítja a társadalom érdekeivel; az egyéniség bálványozása, előtérbe helyezése. Olyan magatartás, amelyre jellemző az önös érdekek mindenek fölé helyezése, az önzés, a kapzsiság, a közösséggel való szembehelyezkedés. Az individualizmus valamennyi formájában idegen a szocializmustól, amely a kollektívizmust állítja vele szembe.

SaLa